

GELMINTLARGA QARSHI SUYUQ EKSTRAKT TEXNOLOGIYASINI

ISHLAB CHIQISH

N.Valijonova

M.A. Raximova

Toshkent Farmatsevtika Instituti, Toshkent sh, O'zbekiston Respublikasi

e-mail: muxlisa.akromova1998@gmail.com

tel.+998995257701

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12623535>

Ilmiy ishning dolzarbligi. Bugungi kunda, farmasevtikaning dolzarb masalalaridan biri bo'lmish suyuq ekstraktlarning yangi foydali jihatlarini hamda ularni olishda zamonaviy va samarali usullarning yaratilish zarurati ham tibbiyot sohasida kun tartibiga kirdi. Toshkent farmatsevtika instituti olimlari tomonidan o'rganilgan, chet el preparatlarining o'rnini bosuvchi o'simliklar qatorida bizning izlanishlarimiz obyekti sifatida Qora andiz (*Inula helenium*), Oddiy dastarbosh (*Flores tanacetii*), Shuvoq (*Flores cinae*), Oddiy tog'rayxon (*Origanum vulgare*) mahalliy o'simlik xomashyolarining biologik faolligi va uning zahirasi yetarliligini hisobga olgan holda, suyuq ekstrakt texnologiyasi ishlab chiqish dolzarb vazifa bo'lib, uning yechimi tibbiyot amaliyotida gelmintlarga qarshi mahalliy dori vositalarining turini oshirishga imkon beradi.

Ishning maqsadi: Gijjalarga qarshi yig'madan suyuq ekstrakt texnologiyasini ishlab chiqish, ularning sifatini nazorat qilish usullari va texnologiyasini muammolari yechimini topish ilmiy ishning asosiy maqsadi etib belgilandi.

Tadqiqot usullari: Suyuq ekstrakt olishda o'simliklar tarkibidagi biologik faol moddalarni ajratib olish muhim sanaladi. Gijjalarga qarshi ta'sirga ega bo'lgan tarkib asosida suyuq ekstrakt ishlab chiqish texnologiyasida "Perkolatsiya", "VNIIF" usullari qo'llanildi. Ekstragent sifatida turli quvvatdagi 60%, 70%, 90% li etil spirtidan foydalanib, suyuq ekstrakt texnologiyasi ishlab chiqildi.

Suyuq ekstraktni standartlash Tst 42-01:2002 "Dori vositalarining sifat standartlari" asosiy holatlariga tayanib olib borildi.

Tadqiqot natijalari. 3xil quvvatga ega bo'lgan etil spirti yordamida suyuq ekstrakt tayyorlandi. 3xil ko'rinishga ega bo'lgan bir xil tarkibli suyuq ekstrakt hosil bo'ldi.

60 % li etil spirti asosida olingan suyuq ekstrakt-to'q yashil, balchiqsimon rangli o'ziga xos hid va ta'mga ega bo'lgan tiniq suyuqlik. 70% li etil spirti asosida olingan suyuq ekstrakt-to'q jigarrang rangli, o'ziga xos hid va ta'mga ega bo'lgan tiniq suyuqlik. 90% li etil spirti asosida olingan suyuq ekstrakt-och jigarrang rangli, o'ziga xos hid va ta'mga ega bo'lgan tiniq suyuqlik. Ekstragent sifatida 70% li etil spirti ustun ekanligi aniqlandi va ekstrakt maqsadga muvofiq deb belgilandi, perkolatsiya usuli tanlab olindi.

Xulosa: Gelmintlarga qarshi yig'madan gijjalarga qarshi ta'sirga ega bo'lgan suyuq ekstrakt texnologiyasini ishlab chiqildi. Suyuq ekstrakt Tst 42-01:2002 "Dori vositalarining sifat standartlari" asosiy holatlariga asoslanib standartlandi: tashqi ko'rinishi, og'ir metallar miqdori, spirt zichligi aniqlandi.